

Nr 6

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om ändring av 21 § riksdagsstadgan.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion nr 360 av herr *Hamilton* hemställes, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring av § 21 riksdagsstadgan att sista meningen får följande lydelse: 'Det åligger talmannen tillse, att anteckning om anmälan verkställs å föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde'».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Riksdagsstadgans 21 § lyder sålunda:

Har från något riksdagens verk till utskott inkommit framställning, som kan föranleda beslut av riksdagen, vare utskottet pliktigt att ofördröjligen göra anmälan därom till vardera kammarens talman och till kanslideputerade. Vid anmälan skall framställningen fogas, i huvudskrift till talmännen och i avskrift till kanslideputerade. Det åligger talmannen tillse, att anteckning om anmälan verkställs å föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde, varefter förfares på sätt i 58 § första stycket riksdagsordningen sägs.

I förevarande motion föreslås uteslutning ur paragrafen av satsen, »var- efter förfares på sätt i 58 § första stycket riksdagsordningen sägs».

Med anledning av detta förslag får utskottet framhålla följande.

I det betänkande med förslag angående riksdagens arbetsformer och därmed sammanhängande frågor, som år 1947 avgavs av inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga (SOU 1947: 79) uppmärksammades, att riksdagens ledamöter dittills praktiskt taget saknat möjlighet att väcka motioner i anledning av till utskott från riksdagens verk ingivna framställningar, som påkallade riksdagens beslut, något som föranledde de sakkunniga till följande uttalande:

Då detta synes vara en oformlighet, föreslå vi att sådana framställningar skola anmälas av talmannen vid kammarplenum. Det skall därför åligga utskott att för anmälan i kamrarna till talmännen meddela sådana framställningar. De skola uppföras på föredragningslistan för den dag då de anmälas i kamrarna, så att de bli kända av kammarledamöterna. Motion med anledning av sålunda anmäld framställning synes böra få avlämnas i samma ordning som motion i anledning av proposition. Motionstiden skall löpa från den dag då framställningen till utskottet anmäles i kammaren.

I proposition (nr 244) till 1948 års riksdag med förslag till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen förklarade föredragande departementschefen i frågan om motionsrätten i anledning av framställning från

riksdagens verk att det av de sakkunniga framlagda förslaget borde genomföras. Av förslaget i denna del föranledda ändringar i och tillägg till § 55 riksdagsordningen antogs vid 1948 års riksdag — på hemställan av särskilda utskottet i dess utlåtande nr 1 — såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling. Slutligt antogs de vid 1949 års riksdag.

Vid sistnämnda riksdag antogs också, på hemställan av konstitutionsutskottet förslag till riksdagsstadga, i vars 21 § föreskrevs skyldighet för utskott, till vilket inkommit framställning från något riksdagens verk, att ofördröjligen göra anmälan därom till vardera kammarens talman, vilken hade att tillse, att anteckning om sådan anmälan verkställdes å föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde.

Med anledning av motioner vid 1953 års riksdag, nr 64 i första kammaren av herrar Sunne och Andersson, Axel, och nr 91 i andra kammaren av herr Anderson i Sundsvall m. fl., antogs samma år vissa ändringar i §§ 21 och 28 riksdagsstadgan till säkerställande av att kamrarnas ledamöter skola erhålla kännedom om innehållet i sådana framställningar från riksdagens verk, som kunna föranleda riksdagens beslut. Sålunda föreskrevs bl. a., att till anmälan om sådan framställning skall fogas avskrift av framställningen samt att talmannen skall tillse att sådan avskrift finns tillgänglig i kammarens kansli (konstitutionsutskottets utlåtande nr 8).

Vidare antogs vid 1954 års riksdag — i anledning av motion nr 1 i andra kammaren av fröken Vinge — såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling förslag till sådana ändringar i §§ 55 och 58 riksdagsordningen att reglerna om uppskov med behandlingen av proposition till höstsession samt om motionstid i sådant fall gjordes tillämpliga även i fråga om framställningar från riksdagens verk (konstitutionsutskottets betänkande nr 19). Slutligt antogs ändringarna vid 1957 års riksdag.

Riksdagsstadgans 21 § ändrades på nytt år 1961 med anledning av en inom första kammaren väckt motion nr 176 av fru Segerstedt Wiberg. Motionen syftade till att även sådana framställningar från något riksdagens verk, som kunna föranleda beslut av riksdagen, skulle komma att hänvisas till det utskott, vederbörande kammare ansåge bära bereda ärendet. I konstitutionsutskottets till grund för riksdagens beslut liggande utlåtande (nr 3) i ämnet framhöll utskottet bl. a. följande.

Motionären vill i förevarande motion fästa uppmärksamheten på ytterligare en punkt, där frånvaron av bestämmelser angående ifrågavarande grupp av ärenden kan föranleda en ur riksdagens synpunkt olämplig särbehandling. I anslutning till vad i motionen uttalas vill utskottet framhålla, att propositioner och motioner avlämnas i kamrarna och därifrån remitteras till det utskott, som enligt i riksdagsordningen §§ 36—44 givna kompetensregler har att bereda ärendet. Framställningar från riksdagens verk riktas understundom till riksdagen och bliva då föremål för remiss på enahanda sätt. När åter en dylik framställning ingives direkt till ett utskott, förekommer ingen hänvisning från kamrarna, trots att det — såsom i något fall förekommit — kan visa sig, att ärendet enligt riksdagsordningens bestämmelser helt eller till någon del borde handläggas av annat utskott. Med hänsyn härtill finner konstitutionsutskottet det önskvärt, att de regler, som

gälla för remiss till utskott av propositioner och motioner, göras tillämpliga även på sådana till utskott ingivna framställningar från riksdagens verk, som kunna föranleda beslut av riksdagen. Då anmälan om en dylik framställning uppföres på kammarens föredragningslista, bör detta därför icke endast såsom för närvarande utgöra utgångspunkt för motionstiden utan även följas av beslut om hänvisning av framställningen till vederbörligt utskott. För sådant ändamål bör framställningen i huvudskrift bifogas anmälan till talmännen.

Bestämmelser i angivet syfte borde egentligen ha sin plats i riksdagsordningen, men i avvaktan på den inom författningsutredningen pågående allmänna översynen av reglerna angående riksdagens arbetsformer får utskottet förorda, att föreskrifter tills vidare införas i riksdagsstadgan.

Den av riksdagen år 1961 med stöd av 78 § riksdagsordningen beslutade ändringen av 21 § riksdagsstadgan får alltså betraktas som en rent provisorisk åtgärd i avvaktan på en mera allmän översyn av riksdagens arbetsformer. Gällande föreskrifter om riksdagsbehandlingen av framställningar från riksdagens verk torde härvid böra överses i ett sammanhang. Utskottet finner därför ej anledning att nu tillstyrka den i förevarande motion åsyftade ändringen av bestämmelsen i 21 § riksdagsstadgan om remiss till utskott av dylika framställningar. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 mars 1963

På konstitutionsutskottets vägnar:

TORSTEN ANDERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren*, Torsten Andersson, Damström, Sveningsson, Olsén, Erik Olsson, Kronstrand, Isacson* och Dahlberg; samt

från andra kammaren: herrar Spångberg, Andersson i Linköping*, von Friesen*, Adamsson, Larsson i Luttra, Bengtsson i Halmstad*, Nilsson i Östersund, Hammar, Braconier* och Hedin.

* Ej närvarande vid justeringen.